

Međunarodni sud za krivično gonjenje
lica odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br.: IT-04-75-I

Datum: 19. jul 2011.

Original: engleski

PRED SUDIJOM MEĐUNARODNOG SUDA

Rešava: sudija Guy Delvoie

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 19. jula 2011.

TUŽILAC

protiv

GORANA HADŽIĆA

POVERLJIVO

**ODLUKA PO ZAHTEVU TUŽILAŠTVA ZA ODOBRENJE
DA IZMENI OPTUŽNICU**

Tužilaštvo

g. Dermot Groome

Ja, Guy Delvoie, sudija Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud), rešavam po Zahtevu tužilaštva za odobrenje da izmeni optužnicu, podnetom 1. juna 2011. godine na poverljivom osnovu (dalje u tekstu: Zahtev), i ovim donosim odluku po njemu.

I. Kontekst i podnesci

1. Dana 16. aprila 2004. godine tužilaštvo je sudiji Ahminu El Mahdiju podnelo Zahtev za potvrdu zapečaćene optužnice. Dana 21. maja 2004. godine tužilaštvo je dostavilo dodatak tom zahtevu, a 28. maja 2004. godine revidiranu optužnicu (dalje u tekstu: Prvobitna optužnica). Dana 4. juna 2004. godine sudija El Mahdi doneo je Odluku o pregledu optužnice i Nalog za neobelodanjivanje, potvrđujući Prvobitnu optužnicu (dalje u tekstu: Odluka o potvrđivanju iz 2004. godine).

2. Tužilaštvo u Zahtevu traži odobrenje da, na osnovu pravila 50(A)(i)(b) Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), izmeni Prvobitnu optužnicu. Tužilaštvo tvrdi da se izmene koje predlaže neće odraziti na očekivano trajanje suđenja i traži odobrenje da: i) preciznije formuliše individualnu krivičnu odgovornost na osnovu člana 7(1) Statuta, ii) uvrsti optužbu za krivičnu odgovornost nadređenog, na osnovu člana 7(3) Statuta, iii) u tačke koje se odnose na bezobzirno razaranje i progon doda pojedine gradove i sela, kao i pojedina mesta zločina, i iv) unese manje stilske izmene kako bi tekst optužnice bio koherentniji i precizniji.¹

3. U prilog tom zahtevu, tužilaštvo je 1. juna 2011. godine posebno dostavilo predloženu izmenjenu optužnicu, u koju je unelo ispravke predložene u Zahtevu (dalje u tekstu: Prva izmenjena optužnica), i pozvalo se kako na materijal dostavljen u prilog Prvobitnoj optužnici (dalje u tekstu: Prvobitni propratni materijal), tako i na materijal koji je, u prilog Zahtevu, dostavilo u poverljivom Dodatku A (dalje u tekstu: Propratni materijal).

¹ Zahtev, par. 2–3.

4. Osim toga, tužilaštvo tvrdi da bi se svaka javna odluka ili obelodanjivanje informacija u vezi sa Zahtevom mogli nepovoljno odraziti na aktuelne pokušaje da se Goran Hadžić uhapsi. Zato tužilaštvo traži da se s njim obave konsultacije pre nego što se donese ijedna odluka kojom bi se status Prve izmenjene optužnice, ili status ijedne odluke u vezi s njom, promenio u javni.²

II. Merodavno pravo

5. Pravilom 50(A)(i)(b) Pravidnika predviđeno je da "[t]užilac može da izmeni optužnicu između potvrde optužnice i dodeljivanja predmeta pretresnom veću, uz odobrenje [...] sudije kojeg odredi predsednik".

6. Pretresno veće ili sudija uživa veliko diskreciono ovlašćenje da odobri menjanje optužnice ukoliko tražene izmene zadovoljavaju dva kumulativna uslova: (a) one ne smeju naneti nepravičnu štetu optuženom kad se sagledaju u svetlu okolnosti u predmetu u celini, i (b) ako su predložene izmene suštinske, one moraju biti potkrepljene dokumentacijom ili drugim materijalom koji *prima facie* ispunjava kriterijume utvrđene u članu 19³ Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut).⁴ Prpratni materijal mora da pruži "verodostojne dokaze koji (ako ih odbrana ne pobije) mogu predstavljati dovoljan osnov za izricanje osuđujuće presude po optužbi".⁵

7. Kad odlučuje o tome da li će odobravanjem neke izmene optuženom biti naneta nepravična šteta, Pretresno veće ili sudija mora da se postara za to da optuženi tom izmenom neće biti lišen odgovarajuće mogućnosti da pripremi efikasnu odbranu i, drugo, za to da ta izmena ne utiče nepovoljno na pravo optuženog, na osnovu člana 21 Statuta, da mu se sudi bez nepotrebnog odlaganja.⁶ Kad procenjuje da li će optuženom biti naneta

² Zahtev, par. 22, 23(b).

³ Član 19 Statuta glasi: "Optužnicu pregleda sudija pretresnog veća kojem je ona dostavljena. Ako se uveri da je tužilac utvrdio da *prima facie* postoje osnove, sudija će potvrditi optužnicu. Ako se u to ne uveri, optužnica se odbacuje."

⁴ *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-PT, Odluka po Zahtjevu tužioca za izmjenu Prve izmijenjene optužnice, 16. februar 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Karadžić*), par. 29.

⁵ *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-PT, Odluka po Zahtevu kojim se, na osnovu pravila 72 Pravidnika, osporava Optužnica, 31. maj 2006. godine (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Popović*), par. 36; Odluka u predmetu *Karadžić*, par. 35.

⁶ Odluka u predmetu *Karadžić*, par. 30; Odluka u predmetu *Popović*, par. 9–10.

nepravična šteta, Pretresno veće ili sudija mora da proveri da li je optuženi odgovarajuće obavešten o obimu i prirodi novih navoda koji se iznose protiv njega.⁷

8. I članom 18(4) Statuta i pravilom 47(C) Pravilnika predviđeno je da optužnica treba da sadrži sažet prikaz činjenica i krivičnih dela za koja se optuženi tereti prema Statutu. Nešto konkretnije, u članu 21(4)(a) Statuta navodi se da optuženi ima pravo da bude obavešten o prirodi i razlozima optužbi protiv njega, a u članu 21(4)(b) da mora da ima odgovarajuće vreme i uslove za pripremu odbrane. Ta prava znače da tužilaštvo ima obavezu da sve materijalne činjenice kojima potkrepljuje navode u optužnici iznesene s dovoljno detalja da optuženom budu jasne optužbe koje se iznose protiv njega, tako da on može da pripremi svoju odbranu.⁸

9. Materijalni karakter neke činjenice zavisi od prirode teze koju tužilaštvo iznosi i od navodnog kažnjivog ponašanja koje se optuženom stavlja na teret.⁹ Na primer, optuženi, prema članu 7(3) Statuta, mora da zna ne samo ono što se, prema navodima, odnosi na njegovo lično ponašanje i odgovornost koju snosi kao nadređeni, nego i ono što se, prema navodima, odnosi na ponašanje lica za koje je on, prema navodima, odgovoran. U tom smislu, Žalbeno veće je u predmetu *Blaškić* konstatovalo da optužnica,

ako se u njoj navodi krivična odgovornost nadređenog prema članu 7(3) Statuta, mora sadržavati sljedeće pravno relevantne činjenice:

- (a) (i) da je optuženi bio nadređen (ii) podređenima o kojima je dato dovoljno podatka, (iii) nad kojima je imao efektivnu kontrolu – u smislu materijalne mogućnosti da spriječi ili kazni kriminalno ponašanje – i (iv) za čija djela je, prema navodima, odgovoran;
- (b) ponašanje optuženog na osnovu kojeg bi se moglo zaključiti da je (i) optuženi znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počiniti takva krivična djela ili da su ih već počinili, i (ii) relevantno ponašanje drugih, za koje se tvrdi da je on odgovoran. Premda tužilac ima obavezu da navede sve pojedinosti koje može navesti, činjenice koje se odnose na djela drugih za koja se tvrdi da optuženi snosi odgovornost nadređenog se obično navode s manje preciznosti, jer se često ne znaju pojedinosti u vezi s tim djelima, a sama djela često nisu toliko sporna; te

⁷ *Tužilac protiv Sefera Halilovića*, predmet br. IT-01-48-PT, Odluka po Zahtjevu tužioca da se odobri izmjena Optužnice, 17. decembar 2004. godine, par. 23; Odluka u predmetu *Popović*, par. 21.

⁸ *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-A, Presuda, 19. jul 2004. godine (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*), par. 209 (gde se citira *Tužilac protiv Kupreškića*, predmet br. IT-95-16-A, 23. oktobar 2001. godine, Presuda, par. 88).

⁹ Odluka u predmetu *Popović*, par. 5.

- (c) ponašanje optuženog na osnovu kojeg bi se moglo zaključiti da nije preduzeo potrebne i razumne mjere da spriječi takva djela ili kazni njihove počinitelje.¹⁰

III. Diskusija

10. Pre svega, skrećem pažnju na tvrdnju tužilaštva da bi svaka odluka koja je doneta na javnoj osnovi a u kojoj se obelodanjuju informacije vezane za ovaj zahtev u određenim okolnostima mogla nepovoljno da se odrazi na aktuelne napore da se Hadžić uhapsi.¹¹ Smatram da je u ovoj fazi, i s obzirom na činjenicu da je Hadžić i dalje na slobodi, u interesu pravde da ova Odluka i svi podnesci vezani za nju zadrže status poverljivosti.

11. Sad ću preći na pojedinačne kategorije izmena koje je tužilaštvo zatražilo.

A. Izmene koje se odnose na individualnu krivičnu odgovornost na osnovu člana 7(1) Statuta

[i] U vezi s udruženim zločinačkim poduhvatom (dalje u tekstu: UZP)

12. Tužilaštvo traži odobrenje da u paragrafe 6 do 10 Prvobitne optužnice unese izmene kako bi u Prvoj izmenjenoj optužnici konkretnije i preciznije formulisalo UZP i time ga "uskladilo s aktuelnom sudskom praksom".¹²

Vremenski okvir

13. Što se tiče vremenskog okvira UZP-a, par. 6 Prvobitne optužnice glasi: "Ovaj udruženi zločinački poduhvat nastao je najkasnije 25. juna 1991. i trajao najmanje do decembra 1993." Tužilaštvo predlaže da par. 6 Prve izmenjene optužnice glasi: "Ovaj udruženi zločinački poduhvat nastao je najkasnije 1. aprila 1991. i trajao najmanje do 31. decembra 1995. Goran Hadžić se u UZP uključio najkasnije 25. juna 1991. i učestvovao u njemu najmanje do decembra 1993. godine." Tužilaštvo tvrdi da bi se tom izmenom

¹⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 218 (fusnote izostavljene).

¹¹ Zahtev, par. 22.

¹² Zahtev, str. 5.

povukla jasna razlika između vremenskog okvira u kom je, kako ono tvrdi, postojao UZP i perioda u kom je Hadžić navodno učestvovao u njemu i doprinio mu.¹³

14. Smatram da tom izmenom Hadžiću neće biti naneta nepravilna šteta, pošto se on njom precizno obaveštava o optužbama koje se iznose protiv njega, pa će zahvaljujući njoj moći da se na odgovarajući način pripremi za odbranu u vezi sa svojim učešćem u UZP-u. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, ta izmena neće se odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

15. Osim toga, pažljivo sam pregledao i Prvobitni propratni materijal i konstatovao da se njime u dovoljnoj meri može potkrepiti zahtev da se vremenski okvir u kom je postojao UZP proširi na period najkasnije od 1. aprila 1991. i najmanje do 31. decembra 1995. godine.

Dodavanje poznatih učesnika u UZP-u

16. Tužilaštvo traži da u par. 10 Prve izmenjene optužnice doda sledeća lica za koja se zna da su učestvovala u UZP-u: Milan Babić, Veljko Kadijević, Blagoje Adžić, Radmilo Bogdanović i Mihalj Kertes.¹⁴

17. Smatram da tom izmenom Hadžiću neće biti naneta nepravilna šteta, pošto će on zahvaljujući njoj moći da se na odgovarajući način pripremi za odbranu u vezi sa svojim učešćem u UZP-u. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, ta izmena neće se odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

18. I s tim u vezi pažljivo sam pregledao Prvobitni propratni materijal i konstatovao da on sadrži dovoljno informacija kojima bi se potkrepio zahtev da se kao učesnici navodnog UZP-a navedu i dodatna poznata lica.

¹³ Zahtev, str. 5.

¹⁴ Zahtev, str. 5.

Definicija pojma "srpske snage"

19. Tužilaštvo traži da u par. 11 Prve izmenjene optužnice unese i definiciju pojma "srpske snage" kako bi pojasnilo za koga je Hadžić, po navodima tužilaštva, bio odgovoran time što je učestvovao u UZP-u.¹⁵

20. Napominjem da je tužilaštvo formulaciju "druge političke ličnosti iz Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SFRJ), Savezne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SRJ), Republike Srbije (u daljem tekstu: Srbija), Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Crna Gora), kao i srpski političari iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine", u par. 8 Prvobitne optužnice, zamenilo formulacijom "politički rukovodioci iz Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SFRJ), Savezne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SRJ) i Republike Srbije; članovi rukovodstva hrvatskih i bosanskih Srba". Smatram da predložena izmena nije bitna, pa stoga nisam pregledao propratni materijal u vezi s njom.

21. Što se tiče formacija koje se obuhvaćene pojmom "srpske snage", napominjem da je tužilaštvo, u par. 11(d) Prve izmenjene optužnice, preciziralo da se pojam "policijske snage Republike Srbije", definisan u par. 8 Prvobitne optužnice, odnosi na "specijalne jedinice MUP-a Republike Srbije i/ili DB-a", nešto konkretnije navedene u nepotpunom popisu datom u istom paragrafu. Smatram da predložena izmena nije bitna, pa stoga nisam pregledao propratni materijal u vezi s njom.

22. Isto tako tužilaštvo traži da se u par. 11(e) i (f) Prve izmenjene optužnice unese još detalja o "policijskim snagama" Srpske Autonomne Oblasti Krajina (dalje u tekstu: SAO RSK) i Srpske Autonomne Oblasti Slavonija, Baranja i Zapadni Srem (dalje u tekstu: SAO SBZS). Smatram da predložena izmena nije bitna, pa stoga nisam pregledao propratni materijal u vezi s njom.

¹⁵ Zahtev, par. 5. Napominjem da je definisanje pojma "srpske snage" relevantno i za krivičnu odgovornost nadređenog, izloženu u par. 15 do 18 Prve izmenjene optužnice.

U vezi s prvim oblikom UZP-a

23. Tužilaštvo traži da se u Prvu izmenjenu optužnicu doda par. 12, u kom će se navesti da su cilj UZP-a ostvarivali ili učesnici u UZP-u ili, alternativno, pojedinci koji nisu učestvovali u UZP-u, ali su ih učesnici u UZP-u koristili kako bi oni vršili zločine za potrebe ostvarenja cilja UZP-a.

24. Smatram da je predložena izmena sasvim u duhu stava koji je Žalbeno veće u Drugostepenoj presudi u predmetu *Tužilac protiv Radoslava Brđanina* iznelo u vezi s prvim oblikom UZP-a.¹⁶ Zato smatram da predložena izmena ne predstavlja bitnu promenu.

U vezi s Hadžićevim učešćem u UZP-u

25. Tužilaštvo predlaže da se u par. 13 Prve izmenjene optužnice unese niz izmena koje se odnose na način na koji je Hadžić "znatno doprineo" sprovođenju UZP-a. Pre svega, napominjem da smatram da je predloženo dodavanje tvrdnje da je Hadžić "znatno doprineo" sprovođenju UZP-a sasvim u duhu Drugostepene presude u predmetu *Brđanin* i da ne predstavlja bitnu promenu.¹⁷

26. Tužilaštvo je u par. 13(a) do (h)¹⁸ dodalo na koje je načine Hadžić navodno doprineo sprovođenju UZP-a. Tužilaštvo tvrdi da je Hadžić: i) koordinisao razvoj i sprovođenje politike Vlade SAO SBZS/RSK, ii) učestvovao na sastancima sa srpskim rukovodstvom i rukovodstvom SFRJ i doprinosio im, iii) vodio, koordinisao i koristio zvanična tela Vlade SAO SBZS/RSK, iv) koristio policiju SAO SBZS i SNB i izdavao naređenja SNB-u, čiji su mu komandanti redovno podnosili izveštaje,¹⁹ v) učestvovao u pružanju drugih važnih vidova pomoći i/ili podrške, vi) koristio srpske snage, vii) otvoreno zagovarao politiku proganjanja i da viii) nije izvršio zakonsku obavezu da garantuje poštovanje zakona, koju je imao s obzirom na svoju zvaničnu funkciju.

¹⁶ *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, predmet br. IT-99-36-A, 3. april 2007. godine (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*), par. 410–414.

¹⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 430.

¹⁸ U par. 13(d) nema takvih izmena.

¹⁹ U par. 13(c) tužilaštvo dodaje i da su "[č]lanovi SNB-a učestvovali u zločinima, povremeno u saradnji s arkanovcima".

27. Smatram da dodavanje predloženih izmena u par. 13(a), (b), (e) i (f) ne predstavlja bitne promene, pošto se njima samo precizira na koji je način Hadžić učestvovao u UZP-u. Iako se načini na koje je on učestvovao u UZP-u u Prvobitnoj optužnici ne navode eksplicitno, oni su zapravo obuhvaćeni širom formulacijom Prvobitne optužnice.

28. Kao što je već rečeno u par. 26 i fusnoti 19, tužilaštvo traži da se u par. 13(c) Prve izmenjene optužnice doda i sledeći navod: "Goran Hadžić je izdavao naređenja SNB-u, čiji su mu komandanti redovno podnosili izveštaje. Članovi SNB-a učestvovali su u zločinima, povremeno u saradnji s arkanovcima." Smatram da dodavanjem tog navoda Hadžiću neće biti naneta nepravlična šteta, pošto se njime optuženi precizno obaveštava o optužbi koja se iznosi protiv njega, pa će zahvaljujući tome moći da se na odgovarajući način pripremi za odbranu u vezi s tim navodom. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, ta izmena neće se odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja. Osim toga, pregledao sam Prvobitni propratni materijal i uverio se da se tražena izmena njime može potkrepiti u dovoljnoj meri.

29. Smatram da predložena izmena koja treba da se unese u par. 13(g) Prve izmenjene optužnice²⁰ ne predstavlja bitnu promenu, pošto par. 15 Prvobitne optužnice već sadrži navod koji bi obuhvatao i predloženu izmenu, pa stoga nisam pregledao propratni materijal u vezi s tim.²¹ Što se tiče predložene izmene u par. 13(h), upućujem na nastavak teksta, u kom iznosim argumente u vezi s izmenama vezanim za član 7(3) Statuta.²²

[ii] U vezi s drugim vidovima odgovornosti na osnovu člana 7(1) Statuta

30. Tužilaštvo traži odobrenje da u par. 14 Prve izmenjene optužnice pojasni par. 10 Prvobitne optužnice tako što će ukazati na činjenicu da se Haždić poziva na odgovornost za pomaganje i podržavanje, kao i za podstrekivanje, i to kako za činjenje, tako i za nečinjenje, i tako što će za svaki od tih vidova odgovornosti izložiti Hadžićevu navodnu

²⁰ Tužilaštvo predlaže da se u par. 13(g) doda da je Hadžić "otvoreno zagovarao politiku proganjanja".

²¹ Prvobitna optužnica, par. 15: "Nakon preuzimanja vlasti, srpske snage, u saradnji sa lokalnim srpskim organima vlasti, uključujući i Gorana Hadžića, uspostavile su režim progona smišljen da bi se hrvatsko i ostalo nesrpsko civilno stanovništvo isteralo sa tih područja."

²² V. niže, par. 32–36.

mens rea. Pošto sam pregledao par. 14 Prve izmenjene optužnice, smatram da predložene izmene ne predstavljaju bitnu promenu, pošto se njima samo pojašnjavaju vidovi odgovornosti već izneti u Prvobitnoj optužnici. Zato nisam pregledao Prvobitni propratni materijal u vezi s tim.

[iii] Zaključak u vezi s individualnom krivičnom odgovornošću na osnovu člana 7(1) Statuta

31. Zato, s obzirom na ograničen delokrug traženih izmena, na činjenicu da se za predložene izmene može naći dovoljno argumenata u Prvobitnom propratnom materijalu i u Propratnom materijalu i na to što je Hadžić i dalje u bekstvu, smatram da Hadžiću izmenama koje tužilaštvo, u celini uzev, traži u vezi s individualnom krivičnom odgovornošću na osnovu člana 7(1) Statuta neće biti naneta nepravična šteta. Konkretno, smatram da Hadžić predloženim izmenama, u celini uzev, neće biti lišen odgovarajuće mogućnosti da pripremi efikasnu odbranu, s obzirom na to da Prva izmenjena optužnica sadrži dovoljno važnih informacija. Osim toga, tražene izmene ne odražavaju se ni na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

B. Izmene koje se odnose na uvrštavanje krivične odgovornosti nadređenog na osnovu člana 7(3) Statuta

32. Tužilaštvo traži odobrenje da u par. 15 do 18 Prve izmenjene optužnice unese jedan "vid odgovornosti koji se u ranijoj optužnici ne pominje", a to je krivična odgovornost nadređenog, na osnovu člana 7(3) Statuta.²³ Tužilaštvo tvrdi da taj vid odgovornosti proizlazi iz istih činjeničnih okolnosti i materijala kojim je potkrepljena i Prvobitna optužnica. Ono napominje da je materijal u prilog tom vidu odgovornosti najvećim delom već uvršćen u Prvobitni propratni materijal i dostavlja još jedan dokument koji *prima facie* predstavlja osnov za utvrđivanje odgovornosti nadređenog.²⁴ Pošto je ovo sasvim nova optužba protiv Hadžića, proverio sam da li bi se njenim uvrštavanjem u optužnicu Hadžiću nanela nepravična šteta. Konkretno, razmotrio sam pitanje da li bi Hadžić predloženom izmenom bio lišen odgovarajuće mogućnosti da

²³ Zahtev, par. 2(b), 10.

²⁴ Zahtev, par. 10–11.

pripremi efikasnu odbranu, s obzirom na to da Prva izmenjena optužnica sadrži dovoljno važnih informacija, kao i pitanje da li bi se to odrazilo na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

33. Pošto sam pregledao materijalne činjenice iznete u vezi s novim vidom odgovornosti u par. 15 do 18 Prve izmenjene optužnice, došao sam do stava da one sadrže dovoljno detalja da obaveste Hadžića o optužbama protiv njega, zahvaljujući čemu će on moći da na odgovarajući način pripremi svoju odbranu. U tim paragrafima se: (i) navodi da je Hadžić u SAO SBZS bio na položaju na kom je imao odgovornost nadređenog, (ii) daje popis snaga ili podređenih nad kojima je Hadžić navodno imao *de facto* kontrolu i za čije je postupke navodno odgovoran, (iii) konkretnije opisuje okolnosti na osnovu kojih se može utvrditi da je Hadžić znao ili je ima razloga da zna, spremalo činjenje zločina ili su zločini već bili počinjeni, (iv) preciznije navodi s tim povezano postupanje snaga ili podređenih za koje je Hadžić navodno odgovoran i (v) detaljno izlaže u kom se smislu može konstatovati da Hadžić nije preduzeo potrebne i razumne mere kako bi sprečio zločine ili kaznio njihove počinioce.²⁵ S tim u skladu, smatram da je Hadžić u dovoljnoj meri obavešten o obimu i prirodi ove nove optužbe koja se iznosi protiv njega. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić trenutno nije pod nadzorom Međunarodnog suda, smatram i da se ova izmena neće odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

34. Što se tiče drugog uslova, koji glasi da se za nove navode mora izneti materijal koji njih potkrepljuje *prima facie*, pažljivo sam pregledao i Prvobitni propratni materijal i dokumente koji su naknadno uvršteni u Propratni materijal,²⁶ kako bih utvrdio da li taj materijal ide u prilog navodima iznetim u par. 15 do 18 Prve izmenjene optužnice. Zahvaljujući tome, došao sam do stava da je taj materijal *prima facie* dovoljan osnov da bi se tvrdilo da je Hadžić u SAO SBZS imao odgovornost nadređenog, i to najkasnije od 25. juna 1991. godine, pošto materijal sadrži informacije o raznim funkcijama koje je on imao još od polovine devedesetih, a na najvišu funkciju došao je 25. septembra 1991. godine, kad je imenovan za predsednika vlade SAO SBZS (da bi kasnije, 26. februara

²⁵ Kad sam donosio odluku u vezi s podtačkom (iv), imao sam u vidu činjenicu da tužilaštvo nema obavezu da iznosi detalje o ponašanju Hadžićevih podređenih ili ljudi za čije je postupke on navodno dogovoran. V. gore, par. 9.

²⁶ Zahtev, Dodatak A, broj 1.

1992. godine, bio imenovan za premijera Republike Srpske Krajine). Taj materijal *prima facie* sadrži dovoljno osnova za tvrdnje o Hadžićevom ponašanju u vezi s delima koja su počinile "srpske snage", nad kojima je Hadžić, kako se navodi, imao *de facto* kontrolu.

35. Pregledao sam i krivična dela navedena u tačkama od 1 do 14, za koja je Hadžić navodno odgovoran na osnovu člana 7(3) Statuta. Osim za tačke od 5 do 9, smatram da u Prvobitnom propratnom materijalu i Propratnom materijalu *prima facie* ima dovoljno osnova za optužbe protiv Hadžića kao nadređenog, u skladu sa članom 7(3).

36. Što se tiče tačaka od 5 do 9, u njima se navodi da je Hadžić, na osnovu člana 7(3) Statuta, krivično odgovoran za zatvaranje kao zločin protiv čovečnosti, mučenje kao zločin protiv čovečnosti, nehumana dela kao zločin protiv čovečnosti i mučenje kao kršenje zakona ili običaja ratovanja. Te optužbe odnose se na niz zatočeničkih objekata navedenih u par. 41 Prve izmenjene optužnice, a među njima je i sledećih pet: poljoprivredno dobro Stajićevo, poljoprivredni kompleks u Begejcima, kasarna u Zrenjaninu, vojni zatvor u Sremskoj Mitrovici i vojni zatvor u Šidu. Napominjem, međutim, da se, u trenutku kad su navedena krivična dela izvršena, tih pet objekata nalazilo na teritoriji Republike Srbije, a ne na teritoriji SAO SBZS. S obzirom na to da je Hadžić, sudeći po Prvobitnom propratnom materijalu i Propratnom materijalu, imao više zvaničnih funkcija samo u vladi SAO SBZS, pa stoga u Republici Srbiji *de iure* nije imao nikakvih ovlašćenja, nije sasvim jasno na kom se osnovu navodi da je on imao *de facto* kontrolu nad licima koja su radila u pet pomenutih zatočeničkih objekata. U Prvoj izmenjenoj optužnici ne navodi se konkretno u kom smislu Hadžićeva odgovornost nadređenog obuhvata i tih pet objekata, a ni iz Prvobitnog propratnog materijala i Propratnog materijala ne proizlazi ništa o tome. Štaviše, u većini izjava i transkripata dostavljenih u prilog navodima koji se odnose na te objekte ne pominju se ni Hadžić ni to da je on imao *de facto* kontrolu nad licima koja su radila tamo. Iako jedan potencijalni svedok, Emil Čakalić, nakratko pominje da su ga, dok je bio zatočen u Sremskoj Mitrovici, saslušavali Hadžić i još jedna osoba,²⁷ smatram da to *prima facie* nije dovoljan osnov da bi se pokazalo da je Hadžić imao *de facto* kontrolu nad pet pomenutih zatočeničkih objekata i/ili nad njihovim osobljem, te da je stoga, na osnovu člana 7(3),

²⁷ Prvobitni propratni materijal, stavke III.I.1 i III.I.2.

odgovoran za zločine koji su tamo izvršeni. S tim u skladu, kod pet spornih objekata nisam se uverio da tužilaštvo *prima facie* ima osnova za tvrdnju da je Hadžić, na osnovu člana 7(3), odgovoran po tačkama 5 do 9. Zato bi tužilaštvo u Prvoj izmenjenoj optužnici trebalo da navede da se odgovornost na osnovu člana 7(3) ne odnosi na pomenutih pet zatočeničkih objekata ili da, u suprotnom, dostavi dodatni potkrepljujući materijal. Što se tiče drugih zatočeničkih objekata navedenih u par. 41, uverio sam se da u Prvobitnom propratnom materijalu i Propratnom materijalu *prima facie* ima dovoljno osnova za optužbe protiv Hadžića kao nadređenog, u skladu sa članom 7(3). Osim toga, uverio sam se i da je Hadžić u dovoljnoj meri obavešten o obimu i prirodi novih navoda koji se iznose protiv njega. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, smatram da se ta izmena neće odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

C. Izmene koje se odnose na dodavanje gradova i sela u tačke Optužnice o bezobzirnom razaranju i proganjanju, na ažuriranje spiskova žrtava i uvrštavanje mestā zločina

[i] Tačka 1 (progoni)

37. U par. 21(i) Prve izmenjene optužnice, u kom se navodi razaranje "stambenih objekata i druge javne i privatne imovine, kulturnih ustanova, istorijskih spomenika i verskih objekata" nesrpskog stanovništva, tužilaštvo na spisak sela u kojima su ti zločini navodno izvršeni dodaje imena sedam sela. To su: Dalj, Dalj Planina, Čelije, Sarvaš, Ernestinovo, Laslovo i Erdut Planina. Tužilaštvo tvrdi da se tako bolje odražavaju dokazi priloženi u Prvobitnom propratnom materijalu.²⁸

38. Smatram da tom izmenom Hadžiću neće biti naneta nepravična šteta, pošto su navodi izneti tako da se optuženi njima precizno obaveštava o optužbama koje se iznose protiv njega, pa će zahvaljujući tome moći da se na odgovarajući način pripremi za odbranu u vezi s tim navodima o tih sedam sela. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, smatram da se ta izmena neće odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

²⁸ Zahtev, par. 9.

39. Pošto sam pregledao Prvobitni propratni materijal, smatram da dokazi sadržani u njemu *prima facie* predstavljaju dovoljan osnov za navode protiv Hadžića o razaranju "stambenih objekata i druge javne i privatne imovine, kulturnih ustanova, istorijskih spomenika i verskih objekata" nesrpskog stanovništva u pet od sedam sela, i to u Dalju, Dalj Planini, Sarvašu, Ernestinovu i Laslovu. Međutim, što se tiče Erdut Planine i Čelija, Prvobitni propratni materijal ne ispunjava uslov *prima facie*. Na primer, Čelije se u Prvobitnom propratnom materijalu pominju sporadično i samo u kontekstu masovne grobnice koja je navodno pronađena u tom selu, a ne u kontekstu uništavanja imovine. Osim toga, napad na to selo jeste pomenut tokom unakrsnog ispitivanja svedoka C-013 u predmetu *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, ali samo kratko, a uz to ga je dotični svedok porekao.²⁹ Što se tiče Erdut Planine, čini se da u Prvobitnom propratnom materijalu nema bitnijeg pomena o uništavanju imovine do kog je navodno došlo u tom selu. S tim u skladu, ta sela ne treba uvrstiti u par. 21(i) Prve izmenjene optužnice. Alternativno, tužilaštvo može da dostavi još potkrepljujućeg materijala u vezi s tim.

[ii] Tačke 2 do 4 (istrebljivanje i ubistvo) – ubistva u "Veleprometu"

40. Tužilaštvo traži odobrenje da u par. 31 Prve izmenjene optužnice kod tačaka 2 do 4 doda i navode o ubistvu najmanje 17 osoba u "Veleprometu" u Vukovaru.³⁰ Ta ubistva nisu bila uvrštena u Prvobitnu optužnicu, pa stoga predstavljaju nove optužbe. Pošto sam pregledao materijalne činjenice iznete u vezi s navodima o tim ubistvima, došao sam do stava da su one iznete s dovoljno detalja da Hadžića jasno obaveste o optužbi koja se iznosi protiv njega, zahvaljujući čemu će on moći da na odgovarajući način pripremi svoju odbranu. Drugim rečima, Hadžić je u dovoljnoj meri obavешten o obimu i prirodi tih novih navoda koji se iznose protiv njega. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, smatram i da se ta izmena neće odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja. S tim u skladu, ovom konkretnom izmenom Hadžiću neće biti naneta nepravična šteta.

41. Konačno, pošto sam pažljivo pregledao dokaze sadržane i u Propratnom materijalu i u Prvobitnom propratnom materijalu, došao sam do stava da u njemu *prima*

²⁹ V. Prvobitni propratni materijal, stavka III.B.

³⁰ Zahtev, par. 13–16.

facie ima dovoljno osnova za tužbe koje se protiv Hadžića iznose u vezi s tim navodnim ubistvima. Konačno, pregledao sam i onaj deo Dodatka I Prvoj izmenjenoj optužnici u kom se navodi spisak žrtava s "Veleprometa", pa konstatujem da je i on potkrepljen Prpratnim materijalom i Prvobitnim prpratnim materijalom.

[iii] Tačke 5 do 9 (zatvaranje, mučenje, nehumana dela i okrutno postupanje)

42. Tužilaštvo traži odobrenje da u par. 41(m) Prve izmenjene optužnice na spisak zatočeničkih objekata u kojima su, kako se tvrdi, izvršeni zločini navedeni u tačkama od 5 do 9 doda i zgradu zadruga u Lovasu. U par. 26 Prve izmenjene optužnice opisuje se incident vezan za minsko polje u blizini Lovasa, na koje je, kako se navodi, odvedeno 12 zatočenika iz zgrade zadruga. Tim paragrafom ponavlja se par. 21 Prvobitne optužnice. Smatram da ovom izmenom Hadžiću neće biti naneta nepravilna šteta, pošto su navodi izneti dovoljno jasno da bi on bio obavešten o optužbama koje se iznose protiv njega, zahvaljujući čemu će moći da na odgovarajući način pripremi svoju odbranu u vezi s ovim zatočeničkim objektom. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, smatram da se ta izmena neće odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja. Pregledao sam i Prvobitni prpratni materijal, sa stanovišta navoda da su bar neki od zločina navedenih pod tačkama o zatvaranju, mučenju, nehumanim delima i okrutnom postupanju izvršeni u zgradi zadruga u Lovasu. Uverio sam se da ima dovoljno informacija koje govore u prilog predloženoj izmeni.

43. Tužilaštvo traži odobrenje da u par. 41(h) Prve izmenjene optužnice na spisak zatočeničkih objekata u kojima su, kako se tvrdi, izvršeni zločini navedeni u tačkama od 5 do 9 doda vukovarsku bolnicu i kasarnu JNA u Vukovaru. Smatram da ovom izmenom Hadžiću neće biti naneta nepravilna šteta, pošto su navodi izneti dovoljno jasno da bi on bio obavešten o optužbama koje se iznose protiv njega, zahvaljujući čemu će on moći da na odgovarajući način pripremi svoju odbranu u vezi s ova dva zatočenička objekta. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, smatram da se ta izmena neće odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog

odgađanja. Uverio sam se da u Prvobitnom propratnom materijalu ima dovoljno informacija koje govore u prilog predloženoj izmeni.

44. Napominjem da tužilaštvo traži da se u par. 41(b) Prve izmenjene optužnice formulacija "kasarna u Begejcima" zameni formulacijom "poljoprivredni kompleks u Begejcima". Smatram da to nije bitna izmena, već da ona samo preciznije odražava dokazni materijal.

[iv] Tačke 12 do 14 (bezobzirno razaranje i pljačka)

45. Tužilaštvo traži odobrenje da u par. 47 Prve izmenjene optužnice, u kom se iznose navodi o bezobzirnem razaranju i pljački javne ili privatne imovine, na spisak sela u kojima su, kako se tvrdi, izvršeni ti zločini doda imena još tri sela. To su Sarvaš, Ernestinovo i Laslovo. Tužilaštvo tvrdi da to dodaci bolje odražavaju dokaze priložene u Prvobitnom propratnom materijalu.³¹

46. Smatram da ovom izmenom Hadžiću neće biti naneta nepravlična šteta, pošto su navodi izneti dovoljno jasno da bi bio obavešten o optužbama koje se iznose protiv njega, zahvaljujući čemu će moći da na odgovarajući način pripremi svoju odbranu u vezi s ta tri sela. Osim toga, s obzirom na to da Hadžić još uvek nije pod nadzorom Međunarodnog suda, smatram da se ta izmena neće odraziti na njegovo pravo da mu se sudi bez nepotrebnog odgađanja.

47. Pošto sam pregledao Prvobitni propratni materijal, smatram da dokazi sadržani u njemu *prima facie* predstavljaju dovoljan osnov za navode protiv Hadžića o bezobzirnem razaranju i pljačkanju imovine nesrpskog stanovništva u tri pomenuta sela.

[v] Ažuriranje spiska žrtava

³¹ Zahtev, par. 9.

48. Napominjem da je tužilaštvo u tačkama od 5 do 9 izmenilo formulacije date u par. 23 Prvobitne optužnice, koji sada čini par. 29 Prve izmenjene optužnice, kako bi se preciznije odrazio Prvobitni propratni materijal. Napominjem i da je tužilaštvo izmenilo formulaciju par. 24 Prvobitne optužnice, koji sada čini par. 32 Prve izmenjene optužnice, kako bi se preciznije odrazili prvobitni dokazi izneti u prilog navodima, ali i kako bi se odrazile zaključke do kojih je došlo Pretresno veće u predmetu *Tužilac protiv Mrkšića*. Smatram da predložene izmene nisu bitne, pošto se njima samo detaljnije objašnjavaju faktički navodi koji su već sadržani u Prvobitnoj optužnici. Stoga nisam pregledao propratni materijal u vezi s tim.

49. Tužilaštvo je u par. 41(1) Prve izmenjene optužnice broj zatočenika koji su držani u zatočeničkom objektu u Borovom Selu uvećalo s oko 80 na oko 92. Pošto sam pregledao Prvobitni propratni materijal, došao sam do stava da dokazi sadržani u njemu *prima facie* predstavljaju dovoljan osnov za tvrdnju da su u štali ili radionici u Borovom selu držana oko 92 zatočenika. Osim toga, smatram i da se takvim uvećanjem broja žrtava Hadžiću ne nanosi nepravlična šteta.

50. Tužilaštvo traži odobrenje da u par. 32 Prve izmenjene optužnice događaje koji su se odigrali u vezi s navodnim ubistvima na poljoprivrednom dobru "Ovčara" pojasni tako što će precizirati da je iz vukovarske bolnice odvedeno "stotine Hrvata i drugih nesrba", da su neki od njih ubijeni usput, a da je na poljoprivrednom dobru "Ovčara" ubijeno oko 260 ljudi. Dalje, tužilaštvo u Dodatku I poimenično navodi 194 žrtve čiji su telesni ostaci ekshumirani iz masovnih grobnica u okolini "Ovčare". Smatram da ta izmena ne predstavlja bitnu promenu i da se njome Hadžiću ne nanosi nepravlična šteta. Zato u vezi s tim nisam pregledao Prvobitni propratni materijal i Propratni materijal.

D. Neznatne stilske izmene

51. Kao što je to i tužilaštvo navelo u Zahtevu, napominjem da su u celu Prvu izmenjenu optužnicu unete brojne stilske izmene. Pažljivo sam ih analizirao, pa konstatujem da su u pitanju neznatne izmene kojima se samo pojašnjava Prvobitna optužnica. Njima Hadžiću neće biti naneta nepravlična šteta.

E. Posledice Zahteva po trajanje postupka

52. Pošto sam razmotrio Zahtev i detaljno analizirao svaku predloženu izmenu, konstatujem da se one neće bitno odraziti na trajanje postupka.

IV. Dispozitiv

53. S tim u skladu, na osnovu člana 19(1) Statuta i pravila 50 Pravilnika, **DELIMIČNO ODOBRAVAM** Zahtev i **NALAZEM** tužilaštvu da do 8. avgusta 2011. godine na poverljivom osnovu podnese Prvu izmenjenu optužnicu kao operativnu optužnicu u ovom predmetu, uz ograde iznete u par. 35 i 38.

54. Ukoliko bude želelo da dostavi dalji propratni materijal, kako je to navedeno u par. 35 i 38, tužilaštvo to treba da učini do 8. avgusta 2011. godine.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija Guy Delvoie

Dana 19. jula 2011. godine
U Hagu,
Holandija

[pečat Međunarodnog suda]